

באר הגולה

פ' טור נסס סדר
הפסוק
ממתיבתא.

עושין סעודת פורים עד יום אחד בשבת: ז פ (יט) המפרש בים והיוצא בשירא ואינו מוצא מגילה להוליד עמו יקראנה בשלש עשר או בשנים עשר או באחד עשר בלא ברכה

ביאורי הגר"א

דמקדום זכירה לעשייה ושמואל כו' נמסר קדמי זכירה לעשייה וע' רש"י שם ד"ה ה"ג כו': (יט) המפרש כו'. וז"ל ה"ה פ"א תניא צבריחא המפרש והיוצא לדרך קורין צ"ג כו' וה"ה ל"ב וי"א וכדאי ר"ע לסמוך עליו נשעת הדחק וצירושלמי מפרשי ימים והולכי כו' כנ"ל ס"ה הא דאפשר הא דלא אפשר וכ"כ מרדכי והג"מ:

3274567

ברכת אליהו

הגה"ה

כו' אבל אם בהדדי אתיא שפיר דמי אמנם הרי"ף לשיטתו דס"ל כהירושלמי דעושין הסעודה אחר השבת שפיר גורס כי דלא תקדים כו' אבל אם בהדדי אתיא שפיר דמי אמנם הרי"ף לשיטתו דס"ל כהירושלמי דעושין הסעודה אחר השבת שפיר גרס כי היכי דתקדים ואם י"ד בשבת שפיר מודה רב דהא תקדים זכירה לעשייה, וע"ע מש"ש.

(יט) וז"ל ה"ה במגילה פ"א ה' א': תניא ברייתא המפרש והיוצא לדרך קורין צ"ג כתב עלה ה"ר אפרים ז"ל דהא דרב ורב אסי דאית ליה קריאה שלא בזמנה כגון שחל להיות בשבת לבני עיירות או שחל להיות בע"ש לבני כרכים אבל ב"א וב"ב ליכא למקרא כלל דהא בטלו להו ובברייתא זו לא הזכירו אלא ב"ג בלבד אלו דברי הרב ז"ל ואני אומר הו"ה ל"ב וי"א וכדאי הוא ר"ע סתימתאה לסמוך עליו בשעת הדחק כגון המפרש ויוצא לדרך שמאחר שהתירו לו ב"ג הו"ה ל"א וי"ב ובירושלמי גרסי ר' בא בשם רב יהודה כלל שאמרו ידחה ממקומו ובלבד בעשרה ותו גרסינן בירושלמי מפרשי ימים והולכי מדברות קורין כדרכן ב"ד וביריתא פליגא עלה כמשמעה אי נמי יש לומר הא דאפשר ליה הא דלא אפשר ליה. [ומ"ש „וכדאי הוא ר"ע וכו'„ ר"ל כמש"ש ב' א' — על הא דתנן: מגילה נקראת ב"א ב"ב ב"ג ב"ד ט"ו — זו דברי ר"ע סתימתאה דדריש זמן זמנם זמניהם אבל חכמים אומרים אין קורין אותה אלא בזמנה. ועיין רש"י שם ד"ה איכא דאמרי וכו'].

ומה שסיים ה"ה „ותו גרסי' בירושלמי וכו'„ היינו כנ"ל בס"ה כרמ"א: ואם הוא במדבר או בספינה קורא ביום י"ד כמו רוב העולם. [וכמש"ש סקי"ג. ועמש"ש בהערה 4]. וכ"כ מרדכי והג"מ. [וז"ל המרדכי שם פ"א סימן תשע"ד: תניא בתוספתא דמגילה פ"ק היוצאין כשיירא והמפרשים בספינה קורין ב"ד וכ"כ בה"ג לא אמרו להקדים אלא לכפרים ויש מרבותינו שאומרים שאם אין בידם מגילה מוטב שיקדימו ויקראו ממה שלא יקראו כלל וכן נראה בעיני דגרסינן בירושלמי דמגילה פ"ק תניא ר' נתן אומר כל החודש כשר לקריאת מגילה שנאמר והחדש אשר נהפך להם וגו' (אסתר ט, כב) אמר רבי חלבו ובלבד עד ט"ו. ובהגמ"ר פ"א מהל' מגילה ה"ו אות ט': תניא בתוספתא בפ"א דמגילה היוצא כשיירא והמפרש בספינה קורין ב"ד וכן כתב בה"ג לא אמרין להקדים אלא בכפרים וכתב רא"ם שאם אינו יכול לקרותה ב"ד שיקדים ב"ג או ב"ב או ב"א לא קודם וכן כתב בבעל הרוקח וכתב שאין לברך לא לפנייה ולא לאחריה וכן בתשובת רבינו גרשו' מ"ה דיחיד אין לו לברך לא לפנייה ולא לאחריה

מאחרין ולא מקדימין ויעשו אותן נשנת לעשות אות' ימי משתה ושמחה כתיב את ששמחתו תלוי' צנ"ד ילא זה ששמחת' תלוי' בידי שמים. ורילג"ת הקשה ממ"ש צפ"ד ל' א' עשייה וזכירה כו' וע' רש"י צ' צ' ד"ה אשכחן כו' ועיין מ"א ועיין פר"ח שדחה: ולי נראה שגירסת הרי"ף הינה כגו' הספרים הישנים ר"א מקדימין כי היכי

מקדימין פ' זכור ושמואל אמר מאחרין רב אמר מקדימין כי היכי דלא תיקדום עשיה לזכירה ושמואל אמר מאחרין אמר לך כיון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר עשיה וזכירה בהדי הדדי קא אתיין. ועשיה היא הסעודה כמש"ש ב' ב: אשכחן עשיה וזכירה מגלן. וערש"י שם ד"ה אשכחן עשיה, שכתב: דמשתה ויו"ט שתהא לפרזים בי"ד ומוקפין בט"ו. הרי דמוקפין עושין הסעודה בשבת ולא אחר השבת ודלא כדברי הירושלמי. ועמ"א ועיין פר"ח שדחהו. [וז"ל המ"א בסק"י: ור"ל חביב האריך בראי' שהסעודה היא בשבת ועשה כן מעשה בירושלים וגם משלוח מנות בשבת כי המנות הם מהסעודות עכ"ל ב"ח ורדב"ז ח"א קמ"ז פסק כשור"ע וכנ"ל דראיות דרלב"ח אינן מוכרחות וגם אין בנו כח לחלוק על הירושלמי וכו' עכ"ל. וכתב המחצית השקל: ומ"ש מ"א לעיל דאין ראיית מהרלב"ח מכרחת אפשר ר"ל דאע"ג דהסעודה היא ביום א' מ"מ כיון דאינה אלא לתשלומין ליום השבת מיקרי בהדדי קאתי אף דלפי האמת קדמה הזכירה וכמ"ש הפר"ח ע"ש. עכ"ל. והפר"ח באות ר' הביא הראיה הנ"ל של הרלב"ח. וכתב: ולדידי לא מכרעא הך ראי' לדחות הירושלמי דכיון שעיקר הסעודה שעושין ב"ו הוא בשביל ט"ו שחל להיות שבת ואינה אלא (שלומי) [תשלומין] ט"ו שייך שפיר למימר עשייה וזכירה בהדי הדדי קאתיין. וע"ע מש"ש]. ולי נראה שגו' הרי"ף שסובר להלכה כירושלמי היתה כגירסת הספרים הישנים: רב אמר מקדימין וכו' כי היכי דתקדום זכירה לעשיה ושמואל אמר מאחרין כיון דאיכא מוקפין דעבדי בחמיסר קדמי זכירה לעשיה. ולפי גו' זו עיקר הקפידא היא שהזכירה תהיה קודם עשיה ולא בהדדי. [והלא שמואל פליג על רב רק [בהא] דסומך על מוקפין כמ"ש הא איכא מוקפין אבל מאי דמצריך רב בעיירות מצריך שמואל במוקפין וא"כ ע"כ גורס גבי שמואל האיכא מוקפין דהוי זכירה קודם עשי' ולפי"ז הלא ס"ל לגמ' דידן כמו הירושלמי דעושין הסעודה אחר השבת — ד"א].

וערש"י שם ד"ה ה"ג כו'. [שכתב: ה"ג כי היכי דלא ליקדום עשייה לזכירה. וביאר הד"א: והיינו שבא לאפוקי מגירסא הישנה הנ"ל דרש"י ס"ל דעושין סעודה בשבת ואם נימא דגרסינן כגירסא הישנה דס"ל לרב דצריך לאקדומי זכירה לעשייה א"כ קשה אמאי איתא שם בחל להיות פורים י"ד בשבת עצמה אמר ר"ה לד"ה אין מקדימין ואמאי הלא לא יהיה לרב הזכירה קודם עשייה ואי משום דתקדים קודם עשייה דמוקפין זה לא חשיב לרב דהלא בזה פליג שמואל ואמר האיכא מוקפין לכן כ' רש"י דגרסינן כי היכי דלא תקדים